

# במשבר הזה, ישראל היא רק חלק קטן מהתמונה

מאז שפרצה המלחמה בעזה, הסינים התייצבו באופן מובהק לצד הפלסטינים. הסיבות לכך מגיעות עד וושינגטון **דעון אלעזר**



כתב של רשת הטלוויזיה הממשלית הסינית מדווח מגבול רצועת עזה, החודש | AFP/פרנץ ג'ק

בהקשר הזה, תמיכתה של ארה"ב במלחמה של ישראל בעזה נתפסת בסין כהודמנת להשיב לרטיקת הביקורתית של האמריקאים, כולל קריאתו של הקונגרס להתייחס למתרחש בשינג'יאנג כרצח. נושא זה בא לידי ביטוי, לדוגמה, בציון של שגרירות סין בצרפת הכולל תמונה של גוף עירוני מטופח בשינג'יאנג מעל תמונה של חורבות בעזה. כך, שידור תמונת חור-בית של עזה דיווחים על פעולותיה ההתקפיות של ישראל מסייעים להסתמך מבטו של העולם ממצבם העגום של האויגורים. עמדתה הנוכחית של סין משרתת גם את בעלות בריתה המוסלמית במזרח התיכון – איראן וערב הסעודית, למשל, במנעו מלהשמיד ביקורת על סין למרות הדיכוי החמור של האויגורים המוסלמים בשטחה, וב-2019 חתמו מדינות מוסלמיות רבות על מכתב המשבח את סין על "הישגים בתחום זכויות האדם".

אך מעבר למאבק עם ארה"ב, מהלכיה של סין מלמדים על נוכחות הולכת וגוברת באזורנו בשנים האחרונות, הכוללת בריתות אסטרטגיות וכלכליות עם מדינות באזור ובייחוד עם איראן. לאחרונה ני-כרת גם פעילות מוגברת של סין בתחום הדיפלומטי. טי. כך למשל שיחקה סין תפקיד משמעותי בחידוש היחסים בין איראן לערב הסעודית במרץ השנה. כוועידה של הפורום לשינוי פעולה בין סין למדינות ערב ב-2018 הצהיר כי שי מדינות ערב הן בעלות ברית טבעיות ליוזמת החגורה וה"ר", והבטיח השקעות והלוואות סיניות באזור כפי כוון של כ-23 מיליארד דולר, ואכן, כיום סין מעורבת בכמה פרויקטים גדולים באזור, כולל קו הרכבת המהירה מסין לאיראן, בניית מסילת הרכבת ממכה למדינה ופיתוח תעלת סואץ.

גם ישראל עלתה לכותרת בהקשר זה. חברות סיניות היו מעורבות בשנים האחרונות במיזמי תשתיות שונים כגון בניית הרכבת הקלה של גוש דן, בניית נמל הדרום ליד אשדוד ונמל חיפה החדש שהוכרז לחברת SIPG שבשליטת ממשלת סין עד לשנת 2046, ואת למרות לחץ אמריקאי על ישראל וטענות כי הסינים יעשו שימוש בנכוחותם בחיפה על מנת לרגל אחר הצי השישי. במקביל התפרסמו בשנים האחרונות ידיעות בדבר מערכת יחסים מיוחדת לכאורה בין הנשיא שי ג'ינפינג לנתניהו, ולאחרונה דווח כי ראש הממשלה צפוי לבקר בבייג'ינג.

ולמרות זאת, במערך השיקולים הכללי של סין, היריבות עם ארה"ב משמעותית יותר מכל מיזם זה או אחר למעשה, ניתן לראות בעמדתה האנטי-ישראלית המובהקת של סין, ואימוצה של רטוריקה הדומה לזו של העולם הערבי, ביטוי ברור לגבולות שיתוף הפעולה בין ישראל לסין וליחסים החמים בין מנהיגי המדינות. סין בהנהגתו של שי ג'ינפינג נחושה לחזור למה שהיא תופסת כמעמדה הטבעי כמעצמת עול, ולעצב את תהליך הגלובליזציה בדמותה. לשם כך היא צריכה לחזק את אחיזתה במקורות אנרגיה ולהרחיב את השפעתה בכל רחבי אירואסיה. להבנתה של בייג'ינג, הסיכוי הטוב ביותר למימוש היעדים האלה כרוך בטיפוח היחסים עם מדינות ערב. יש ראל, עם נאמנותה הברורה לארה"ב, פשוט נמ-צאת בצד השני של המשוואה הזאת.

ובהתמודדות ארוכת השנים בינה לבין ארה"ב. שני הגורמים הללו כרוכים זה בזה: תוכניתו השאפתנית של הנשיא שי מגלגלות במיזם העל "יוזמת החגורה והדרך", המכונה לעתים גם "דרך המשי החדשה". במסגרתו, עוסקים הסינים בפיתוח תשתיות מסיביות הכוללות בניית מסילות רכבת, כבישים ונמלים שנועדו לחבר בין חלקי אירופה, אסיה ואפריקה. זהו ניסיונה הגדול של סין לעצב את תהליכי הגלובליזציה בדמותה, מאמץ שמצביח אותה במסלול התנגשות ישיר עם ארה"ב.

ואכן, היחסים בין האומות מתוחים. במאמר שהתפרסם לאחרונה בביטאון הממשלתי "China Daily", הוגדר יחסי סין-ארה"ב כמצויים "במתח קיצוני", והתנגדותה של וושינגטון תוארה כ"פרובוקטיבית ביותר". בין היתר ארה"ב מואשמת בתמיכה בטיוואן, שנתפסת בסין כמדינה בלתי לגיטימית, בהתבטאות טובת תנועת המחאה בהונג קונג, ב"נאטו-איזציה" של מדינות האוקיינוס השקט וההודו, אורזים שסין תופסת כמרחב ההשפעה שלה, וכן בניסיון "לחנוק את תעשיית ההייטק הסינית" בעזרת חרם על ייצוא שבכים מתקדמים לסין. המלחמה בעזה הוכרזה במאמר פעמיים ורק כדרך אגב, אך צורת האיכוור היא בעלת משמעות. כך, מעורבותה של ארה"ב במלחמות באוקראינה ובעזה (המוכרות בנשימה אחת) מתוארת כהסתבכות וכשקיעה בנוף מקומי – היחלשות שמשטב הדברים מסמנת את עליית כוחה של סין.

נושא נוסף שגורם למתיחות הוא הגיבוש שמשימיעים בארה"ב כלפי מדינות הדיכוי של המיעוט האויגורי במחוז שינג'יאנג, הכוללת בין היתר את כליאתם של יותר ממיליון איש במחנות עבודה. בשנים האחרונות החלה סין במדיניות קשה גם כלפי מוסלמים באזורים אחרים ברחבי המדינה, בין היתר באמצעות הרס נרחב של מסגדים ומבנים אחרים שבנויים בסגנון מורחתי-מוסלמי. טענה שמדובר בביטוי להשפעה דתית ורה. בניגוד למה שני-תן היה לצפות, הסינים רגשים מאוד למה שהם תופסים כביקורת פומבית על ענייניהם הפנימיים.

●●● בימים שאחרי אירועי הדמים של 7 באוקטובר רבים הפתעו מעמדתה העוינת של סין כלפי ישראל. התקשורת הסינית כמעט לא דיווחה על מעשי הווועה שבוצעו על ידי חמאס, ותחת זאת הדגישה את סבלם של הפלסטינים בעזה, גינתה את פעולותיה של ישראל וקראה להפסקת אש מיידי. גם תמונותיה הקשות של החטופה הסינית למחצה, נועה ארגמי, שהצילומים מחטיפתה לעזה שודרו ברחבי העולם, לא עוררו אמפתיה בתקשורת הסינית, שמיחרה להדגיש כי היא איננה סינית אלא ישראלית לכל דבר התייצבותה המובהקת של סין לצדם של הפלסטינים כנה לידי ביטוי במהלך המלחמה עם ביקור משלחת של שרי חוץ בכמה מדינות ערב, בהם שר החוץ של הרשות הפלסטינית, ריאד אל-מליכי. לאחרונה נראה כי הסינים אף החלו להערים קשיים בירוקרטיים על לעשות בהם שימוש צבאי.

הפתעה שניכרה בירשקו לנוכח עמדתה של סין מגיעה על רקע העובדה כי מדיניות החוץ של סין נודעה בעבר באופייה המרוחק והבלתי מעורב. למרות היסטוריה של תמיכה באש"ף בזמן המלחמה הקרה, סין של העשורים האחרונים הקפידה על טון ניטרלי למדי בנושא הישראלי-פלסטיני, במטרה לשמור על יחסים תקינים עם כל מדינות האזור. בדוח של המכון לחקר ביטחון לאומי הגדיר ד"ר גדליה אפרטמן מהמרכז הבינתחומי את מדיניותה של סין במזרח התיכון עד 2012 כ"הוירה באופן קיצוני וצורה בהיקפה". מדיניות זו הפכה לאקטיבית יותר תחת הנשיא שי ג'ינפינג, אך עדיין אופיינה בניסיון לשמור על דימויה של סין כשחקן בלתי מעורב ופרגמטי יחסית. סין אף מא-תגרת באופן עקבי למדי את עצם הרעיון כי ישנו סטנדרט מוסרי בינלאומי של זכויות אדם, ומחוקקה בתפיסה כי לכל מדינה וכות לפעול בהתאם לתרבותה ולנסיבותיה.

או מה קרה לסינים? התשובה טמונה בשינוי הפוליטי הגלובלי והרחבתו של סין